

V

2.4.2. Definicija kapitala banke

- Tržišni koncept kapitala banke ima svoje tri komponente:
  1. koordinativnu;
  2. regulativnu i
  3. stukturnu.

2.4.3. Teorijsko-metodološki aspekti utvrđivanja adekvatnog nivoa kapitala

- Formulisanje adekvatnog nivoa kapitala za svaku banku ima svoju teorijsku i metodološku dimenziju.
- Teorijski aspekt adekvatnosti kapitala obuhvata definisanje relevantnih faktora koji u odredjenom kontekstu tržišnih odnosa mogu uticati na to da li će banka težiti većoj ili nižoj stopi kapitala.
- Posmatrano s teorijskog aspekta, na pitanje koliko kapitala treba banci, teško je dati potpuno tačan odgovor, verovatno zato što i ne postoji.
- Polazna je pretpostavka da neuspešnoj banci ni jedna stopa kapitala neće garantovati sigurnost, dok uspešna banka može imati veoma nisku stopu kapitala.
- Pri utvrđivanju adekvatnog nivoa kapitala može se primeniti sledeća procedura.
  - Prvo, vrši se podela i analiza nameravanih aktivnosti.
  - Drugo, potrebno je utvrditi početnu neto vrednost ili sumu kapitala sa kojom banka startuje u određeni poslovni ciklus.
  - Treći zadatak jeste projekcija očekivanog nivoa operacija i kapitala u periodu do sledeće procene.
  - U četvrtoj fazi se procenjuju rizici za svaku nameravanu aktivnost banke.

2.4.4. Funkcije kapitala

- "Primarna uloga kapitala banke, koja se fundamentalno ne razlikuje od funkcije kapitala u nefinansijskim organizacijama, je da ublaži nepredviđene gubitke koji se ne mogu apsorbovati tekućim dohodovanjem".
- Moglo bi se reći da kapital "odražava jezgro ili osnovni fond stalno uključen u posao, što organizaciji pruža osećaj finansijske stabilnosti i potrebna sredstva za savladavanje poteškoća.
- Stepem njegovog prisustva se posmatra kao mera relativne finansijske snage".
- Na prvi pogled, može se izvući zaključak da se uloga kapitala u bankarstvu bitno ne razlikuje od uloge kapitala u bilo kojoj drugoj delatnosti.
- Ipak, tretman kapitala u bankarstvu je mnogo rigorozniji, s obzirom na veću izloženost rizičnom poslovanju.
- Prema tome, da bi obezbedile tražena sredstva, banke su prinuđene da u većoj meri angažuju tuđa sredstva, a tražioci sredstava nisu u poziciji da nameću banci uslove pod kojim će banka mobilisati i plasirati sredstva.

- Uopšte uzev, kapital je izuzetno kompleksna kategorija čije su funkcije implicitne i jedino vidljive u sklopu određenih okolnosti.
- Naime, ne postoji direktna povezanost između veće ili manje performansnosti banaka i većeg ili manjeg nivoa kapitala.
- S druge strane, poznatu zakonitost da veći rizik omogućuje veći profit, banka koristi tako što uz povećani rizik povećava kapital, da ne bi došla u poziciju potencijalnog gubitka, pa i bankrotstva.
- Eksplicitni značaj kapitala proističe iz činjenice da je kapital nedugovni i nisko-troškovni bankarski resurs, koga vlasnici banke investiraju u građenje poverenja najšire javnosti u poslovnu sposobnost i efikasnost banke.
- U bankarskoj teoriji je prisutna analiza četiri osnovne funkcije bankinog kapitala:
  1. zaštita depozita;
  2. pokrivanje neočekivanih gubitaka;
  3. regulativna funkcija;
  4. funkcija finansiranja.

2.4.4.1. Zaštita depozita

- Kapital banke je primarno koncipiran u funkciji zaštite depozitara (protective function), s obzirom da depoziti čine tri petine bankarskih izvora.

2.4.4.2. Zaštita od gubitaka

- Kapital u funkciji apsorbovanja neočekivanih (tekućih) gubitaka proizilazi iz podložnosti banaka visokim i raznolikim rizicima, koje je teško unapred predvideti.
- "Dobre poslovne performanse mogu se smatrati vidom nepresušne garancije stabilnosti banaka, dok se kapital može smatrati iscrpivim odnosno jednokratnim izvorom garantovanja funkcionalnosti i operativnosti banke“.

2.4.4.3. Regulativna funkcija

- Regulativna funkcija kapitalnih fondova ima nacionalnu i međunarodnu dimenziju.
- Nacionalna dimenzija proizilazi iz sve većeg društvenog interesa za sve rizičnije poslovanje banaka, dok je međunarodna dimenzija uslovljena globalizacijom finansijskih odnosa na inostranom tržištu.
- Težnja ka međunarodnoj koordinaciji standarda kapitala je realizovana Bazelskim sporazumom iz 1988. godine, kojim je promovisana jedinstvena stopa kapitala od 8% od rizične aktive za sve banke koje posluju u okviru Grupe 10 (nakon 1992. godine), da bi se to kasnije proširilo i na Evropsku Uniju.

- 3. stopa kapitala se određuje ne samo prema visini bankarske aktive, nego i prema koeficijentu kreditnog rizika;
- 4. stopa kapitala inkorporira i vanbilansne pozicije koje se faktorima konverzije svode na bilansne pozicije;
- 5. standard ne uvažava tržišne rizike (kamatni i devizni rizici).
- Povoljnija pozicija banaka u mobilisanju tuđih sredstava objašnjava se:
  - ✓ 1. postojanjem institucije osiguranja depozita, što ih čini nerizičnim ulaganjem štediša;
  - ✓ 2. što su banke efikasnije u snabdevanju privrede kreditnim sredstvima, zbog čega se štednja kumulira kod banaka;
  - ✓ 3. iskustvo navodi štediše i deponente da banke smatraju manje rizičnim institucijama u odnosu na nefinansijske oblike ulaganja akumulacije.